

3 Zandwinning

In de loop van de 16e-eeuw was de turf- of moerontginning zo goed als verdwenen. De Langelede verzande deels en werd enkel nog voor lokaal verkeer gebruikt.

Op het einde van de 19e- en begin 20e-eeuw waren aan beide oevers zandmijnen. Dit fijne zand werd vooral naar Gent verscheept waar het o.a. gebruikt werd om op de vloeren uit te strooien, om het vuil vast te houden en zo makkelijker te verwijderen. Bij feestelijkheden werd het in figuurvormen uitgestrooid ter versiering. Een andere afzetmarkt waren talloze herbergen waar het zand gebruikt werd in de spuwbakken (voor kauwtobak)

De gevolgen van de zandontginningen zijn nog terug te zien in de kleine glooiing van de akkers aan de rechterzijde. Op de linkerzijde zien we nog een begroeide weg tussen de percelen, dit was het traject van een kleine spoorbaan die een verbinding vormde tussen de Langelede en de zandmijnen nabij het huidige Kloosterbos.

7 Overslag

De naam Overslag is onlosmakelijk verbonden met het Axelsvaardeken. Dit was een, in het eerste kwart van de 14e-eeuw, aangelegde turfvaart die deze plek met de Moervaart te Kalve verbond.

In Overslag werden de goederen 'overgeslagen' (overgebracht) naar de Zoute Vaart, die een verbinding vormde met Axel en verder met Terneuzen.

Het geheel, Axelsvaardeken en Zoute Vaart, werd in 1545 als voorbeeld gebruikt voor de aanleg van de Sasse Vaart tussen Gent en Sas van Gent. Maar de Sasse Vaart betekende meteen ook het economische einde van het Axelsvaardeken.

4 Moergebieden

De aanwezigheid van moergronden (= turfgronden) wordt algemeen aanzien als de reden voor het ontstaan van parochies zoals Wachtebeke en Moerbeke. Deze moergebieden waren op verschillende plaatsen in Wachtebeke terug te vinden.

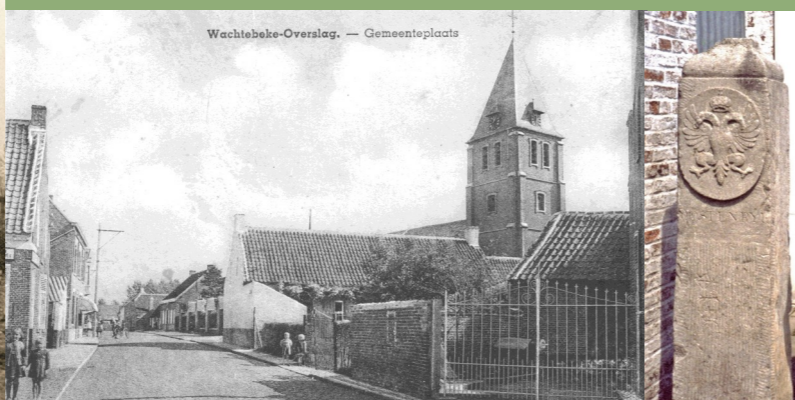
Hier bevinden we ons op het einde van de 16e-eeuwse Langelede. Rechts van ons, aan de overzijde van de Langelede, lagen een van de laatste, deels ontgonnen gebieden van de Marquetteabdij. Het was via een kleinere turfvaart verbonden met dit punt. Links zien we de restanten van de Vennen. Net voor de volgende bocht naar rechts, zien we aan onze rechterzijde nog duidelijke restanten van de smalle percelen of repelpercelen, die eigen waren aan de turfontginning.

Nadat de turf was verwijderd werden deze gronden gebruikt voor landbouw. Door de toenemende bevolking en het intensere gebruik van de gronden zijn deze, buiten hier en daar nog de smalle repelpercelen, niet meer te onderscheiden in het landschap.

8 Grenspalen

Nadat in 1648 de Tachtigjarige Oorlog met het ondertekenen van de Vrede van Munster werd beëindigd, kwam Overslag pal op de grens te liggen tussen de Spaanse Nederlanden en de nieuwe Republiek der Zeven Provinciën.

Het duurde echter nog decennialang vooraleer men tot een uiteindelijke grensbepaling kwam. Uiteindelijk werden pas in 1770, onder het Oostenrijks Bewind, een aantal arduinen grenspalen geplaatst. Deze zijn versierd met, langs de ene zijde met een medaillon met een Nederlandse leeuw, en langs de andere zijde een medaillon met een Oostenrijkse arend.

5 De Oudenburgse sluis

Tussen 1776 en 1778 werd, op vraag van de kasselrij van Gent, de Langelede sterk uitgegraven en verlengd tot op deze plek.

Reden hiervoor was de terugkerende wateroverlast in de stad door grote ontginningwerken in het noorden van Frankrijk. Het overvloedige water uit Frankrijk vloeide via de Leie en de Schelde immers naar Gent. Door een betere afwatering via Sasse Vaart, Moervaart en Langelede hoopte men dit probleem te verhelpen.

De kasselrij van Gent werd meestal aangeduid als de kasselrij van de Oudburg, wat meteen de naam verklaart van deze wijk: De Oudenburgse Sluis.

Het graafschap Vlaanderen was toen opgedeeld in verschillende gerechtelijk en bestuurlijk onderdelen: de kasselrijen. Aan het hoofd van een kasselrij stond oorspronkelijk een Burggraaf maar later een Baljuw (burgerlijk ambtenaar). Deze werden door de graaf betaald, wat ze veel betrouwbaarder maakte.

9 Heidebos

Het bos waar we nu langs fietsen is een natuurgebied met een oppervlakte van ca 300 ha werd aangekocht door Natuurpunt, die het sinds 1996 beheert.

Het heide- en openboskarakter zijn het gevolg van de ontginning van het bos voor landbouwgronden. Dit gebied speelde ook een belangrijk militaire rol in o.a. in de 80-jarige oorlog en WO II.

Verschiede dieren vinden er hun thuis: de nachtzwaluw, verschillende specht-soorten, wespendif, eekhoortjes, reeën, Gallowayrunderen...

6 Sint-Elooiškreek, restant uit de Tachtigjarige Oorlog

Wachtebeke lag lange tijd in de frontlinie gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). De Sint-Elooiškreek en het achterliggende 'Engels Kanaal' zijn hier nog restanten van.

Om de opmars van de Spaanse veldheer Farnese tegen te gaan werd in 1586 de grote Landsdijk nabij Axel opengebrouwen. Het gevolg was dat het zeewater, via de uitgemeerde gebieden, tot in de huidige Sint-Elooiškreek doordrong.

Het merendeel van het zeewater verdween pas na de inpoldering, in 1613-1617. Het overblijvende water verzamelde zich in deze Sint-Elooiškreek. Hierdoor is het grootste deel van de waterfauna zeeorganismen die ook in licht brak water leven en zoetwaterorganismen die ook in licht brak water voorkomen. Amper 35% van de waterfauna bestaat uit zoetwaterorganismen.

10 Fort Ter West

Door de bebouwing zie je hier nu helaas niets maar van (op luchtfoto wel nog) Maar vroeger was hier het fort Ter West.

Dit fort werd, net zoals fort Misère te Wachtebeke in 1645 aangelegd, gedurende de laatste fase van de Tachtigjarige Oorlog.

Het maakte deel uit van een fortelinie ter verdediging van het Waasland. Deze linie werd door de Spanjaarden aangelegd toen Sas van Gent opnieuw in Staatse handen was gevallen.

11 Moervaartvallei

Deze vallei is de bodem van een na de ijstijd gevormd, ondiep binnenmeer tussen de Moervaart en de Zuidlede. Het is landbouwgebied met meersen en cultuurgronden dat doorsneden is met lange dreven van de uitheemse Canadapopulier. Kleine landschapselementen zoals rijen knotbomen en een zeldzame veedrinkpoel, dragen bij tot de biodiversiteit van het gebied. Dit typisch oud-Vlaams landschap verdwijnt helaas zienderogen door de schaalvergroting van de landbouw.

De Moervaart is ca 27 km lang en verbindt het kanaal Gent-Terneuzen met de Durme. In de late Middeleeuwen werd het vooral gebruikt voor transport van turf dat hier ontgonnen werd. In natuurreservaat 'De Reepkens', is dit nog zichtbaar aan de lange smalle repen land met daartussen afwateringskanaaltjes.

Nu wordt de Moervaart enkel nog recreatief gebruikt voor pleziervaart, kanoën, vissen...

12 Puyenbroeck

Links van u ligt provinciaal domein Puyenbroeck, in 1965 door de provincie aangekocht en voor publiek opengesteld in 1969.

De naam "Puy" verwijst naar een kunstmatige hoogte, terwijl het woord "broeck" verwijst naar het moerassig karakter van de meersen.

Van de 13de eeuw tot de Franse revolutie waren de meeste van deze gronden in handen van kerkelijke instanties. In de 18de eeuw, na de Franse revolutie, werden deze kerkelijke eigendommen openbaar verkocht. Het domein kwam zo in handen van Philippe Jacques Van Overloop. Hij bouwde zijn landhuis aan de Puyenbrug en legde het kasteelpark aan, waarna door zijn zoon in 1881 het kasteel opgetrokken werd. Dit is nu het molenmuseum 'Mola'. In het begin van de 20de eeuw werd het domein gekocht door de Franse familie Breuvart-Motte. Verschillende keren per jaar kwamen zij er te jagen. De weiden en meersen, die tot dit enorme jachtterrein behoorden, werden door hen ook verpacht voor veeteelt.

13 16e-eeuwse Hollandse linde

Op het Groot Hof aan de rechterzijde in de Oostdonkstraat, staat een oude Hollandse linde. Een wetenschappelijke analyse schat deze Tilia X Europaea rond de 400 jaar oud. Dergelijke bomen werden toen vaak bij boerderijen als schaduwboom aangeplant.

Volgens de overlevering wordt deze linde rond middernacht zelfs door rondspringende spoken bezocht. Op de grond, aan de voet van de boom, huppelen dan honderden witte konijntjes met een zwart vlekje tussen de oren. Nachtelijke fietsers hoeven dan ook niet te schrikken als een van deze spoken ongewild op hun bagagerek springt...

14 Mendonk

Mendonk is zowat de oudste parochie van de regio. De naam zelf kan verklaard worden als 'middelste donk' (tussen Sprenndonk en Oostdonk) in de huidige Moervaartvallei.

Het was ook hier dat, volgens de overlevering, de Heilige Bavo, naar wie de Gentse Sint-Baafsabdij vernoemd is, in de 7e-eeuw als kluizenaar verbleef. In de kerk wordt nu nog zijn 162kg zware penitentisteen bewaard die de brave man enerzijds als hoofdkussen zou gebruikt hebben, en anderzijds in zijn nek legde toen hij in gebed verzonken was.

Tegenover de kerk staat een in 1872, op het kerkhof teruggevonden, schandpaal. Hij is versierd met het wapenschild van bisschop Govard Gerard Van Eersel, bisschop van het bisdom Gent van 1772 tot 1778.

15 Bavokapel

Eenmaal voorbij de Baileybrug zien we na enkele bochten de in 1868 heropgebouwde kapel van Sint Bavo. Volgens de volksmond was hier de kluis van Bavo gevestigd. Op deze plek bevond zich al in de 15e-eeuw en de 17e-eeuw een kapel, maar dit laatste bouwwerk werd tijdens de Franse periode, op het einde van de 18e-eeuw, afgebroken.

Met de bouw van de huidige kapel in 1868 werd opnieuw een jaarlijkse bedevaart aangevat. De in de streek bekende 'Bavodagen' bracht tot in de jaren 80 van de vorige eeuw vele bedevaarders naar Mendonk.

16 Spanjeveer

Zoals de naam al laat vermoeden dankt het Spanjeveer haar naam aan de Spaanse tijd en de Tachtigjarige Oorlog. Hoewel hier al sinds het midden van de 16e-eeuw een veer over de Moervaart Mendonk met Sint-Kruis-Winkel verbond.

Naast dit kleinere veer was er in de 19e-eeuw ook een grotere veerdienst achter de kerk van Mendonk. In 1923, na verbeteringswerken aan de weg, werd het Spanjeveer het belangrijkste. Nadat in 1966 de nieuwe Moervaart werd gegraven werd de veerdienst naar deze nieuwe waterweg verplaatst. De veerdienst verdween in 1977, na de bouw van de Bailybrug. De oude loop van de Moervaart werd afgedamd en tot recreatiezone omgevormd. In 2018 werd deze zone door VLM opgenomen en uitgebreid tot het koppelingsgebied Sint-Kruis-Winkel-Zuid.

17 Warandekapel

De kapel ziet u links van u in de verte, tussen de bomen. Ze is niet duidelijk zichtbaar, daarom: zie bijgevoegde foto. De oudste vermelding van een kapel in de Warande dateert van 1531. Ze werd in 1566, bij de Beeldenstorm, echter volledig vernield. Pas in 1635, op initiatief van ene kaptein, jonker Charles Schoorman, een militair in Spaanse dienst, werd er een nieuw gebouw opgetrokken.

In de 19e-eeuw ontstond de legende van de kapel: dat op deze plek ooit een Spaans edelman, dankzij de hulp van de H. Maagd Maria, aan de Staatse troepen kon ontsnappen. Als dank zou hij hiervoor de kapel opgericht hebben.

Het huidig gebouw dateert van 1863 en werd enkele jaren geleden volledig gerestaureerd.